

גנזי המלך

קובץ שבועי בעניני יהדות מהוצאת **ארבע נופות** 221

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"כִּי יִקְרָא קוֹן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ בְּכָל עֵץ אֹרֵץ הָאָרֶץ אֲפֹרָחִים אֹרֵץ בְּיָצִים וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֲפֹרָחִים אֹרֵץ הַבְּיָצִים לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים"

טוב ליבטל מד"ת מלבייש אדם

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

את האדם לרכך ולמרק את גסות לבו עד שירגיש, יתלמד להרגיש באופן תדיר את צערו וכאבו של חברו, כמו שמרגיש וכואב בצערו וכאב גופו הוא, שירגיש אפילו את צערם של בהמה חיה ועוף ואפילו בצערו של הדומם ובודאי שאז יגיע למעלת הרגשת צער בחברו.

ובמדה שהאדם מתעלה בחכמתו ובתורתו, בה במדה צריכה להיות מעודנת הרגשת השתתפותו בצער הזולת ולא רק ביחסים וענינים מעשיים יום יומיים, צריכה הרגשה

זו למלא תפקיד מכריע וקובע, כי אם ובעיקר בעבודת ה' ובקיום המצוות, כי יש והאדם שהתלמד כבר ופיתח את הרגשותיו להיות זהיר בתגובה הנפשית של הזולת, אבל כשמגיע לדבר מצוה והוא להוט ושואף לקיים המצוה בהתלהבות, אזי עלול הוא לקיימה בנסבות שיכולות לפגוע ולבזות את חברו, כי מתוך ריתחא דמצוה שוכח הוא את קיומה של נפש הזולת והוא לא מרגיש אפילו שחטא לנפש חברו, או גרם לו הפסד בכבודו ובפרנסתו, כי הלא מצוה הוא קיים ומוטב שאלף בני אדם יצטערו והוא יקיים את מצותו, אבל מצותו היא ולא מצות ה', כי מצות השם הלא היא שתקוים ותבוצע בעונה בהשקט ובזהירות לא לפגוע בנפשות.

ולדוגמא: **"שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם"** (דברים כב).

המשך בעמ' 2 <<<

בחשבון כלל ואפילו כשצער חברו בוקע שחקים ומכאוביו אימים, לא איכפת ליה וגם אז לא ימנע את עצמו מבצוע תאוותו ותשוקתו והלב אטום ומטומטם מהקשיב את הצער הרוחח בלב חברו.

וכל שכן כשהוא בא בכח מצוה, כשיש לו חיוב לעשות איזה מצוה, בודאי שאז תתכפל ותתעבה הגאווה והתקיפות בכצוע המצוה ולא ירגיש שום תביעה ושום דפיקת לב למראה העלבון הכבד הנגרם לחברו ע"י מעשה מצוה ולהיפך מתרברב הוא במעשהו זה, שהרי דבר ה' קיימתי ולא איכפת ליה שבכצוע מעשהו העליב או החרים את חיי חברו, מה לו לעלבון נפש הזולת בשעה שעליו לקיים את דבר ה'.

ועל זה באה התורה, הצופה לתוך תוכה של נפש האדם והיא תוה"ק סדרה מערכת שלמה של תרופות ורפואות, בצורת מצוות ופעולות מעשיות, שתלמדנה ותדרכנה

וכתב הרמב"ם ז"ל (ב'מורה נבוכים' ג מה): **"כִּי טַעַם שְׁלוּחַ הַקֵּן וְטַעַם: "אֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחָטוּ בְּיוֹם אֶחָד"** (ויקרא כב), כדי להזהיר שלא ישחט הבן בעיני האם, כי יש לבהמות דאגה גדולה בזה ואין הפרש בין דאגת האדם לדאגת הבהמות על בניהם, כי אהבת האם וחנוּתה לבני בטנה איננו נמשך אחרי השכל והדבור, אבל היא מפעולת כח המחשבה המצויה בבהמות כאשר היא מצויה באדם וכן אין עיקר האיסור ב"אֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ" רק בבנו ואותו, אבל הכל הרחקה ויותר נכון בעבור שלא נתאכזר.

וברמב"ן ז"ל (דברים כב ו): **"אבל טעם המניעה ללמד אותנו מידת הרחמנות ושלא נתאכזר, כי האכזריות תפשוט בנפש האדם כידוע בטבחים שוחטי השוורים הגדולים והחמורים, שהם אנשי דמים זובחי אדם אכזרים מאד ומפני זה אמרו (קדושין' פב): 'טוב שבטבחים שותפו של עמלק' והנה, המצוות האלה בבהמה ובעוף, אינן רחמנות עליהם, אלא גזירות בנו, להדריכנו וללמוד אותנו המידות הטובות'.**

והנה, ידוע שנעדר רגשות הוא האדם מנעוריו מבטן ומלידה, מרגיש הוא בראש וראשונה רק את עצמו וכל מעייניו בספוק תאוות נפשו וגופו הוא, כל העולם מוכן להחריב כשהדבר נוגע לספוק הנאת עצמו, צער חברו הנגרם ע"י השתוללותו בהשגת הנאה זו, אינו בא

"שֶׁלַח" - אפילו מאה פעמים, **"תְּשַׁלַּח"** - אין לי אלא לדבר הרשות, לדבר מצוה מניין? ת"ל: **"תְּשַׁלַּח"** (כבא מציעא לא.). ופירש"י ז"ל: **"לדבר מצוה, היה צריך לטהר את המצורע, מניין שאסור ב'האם על הבנים"** (דברים כב) **"ת"ל 'תְּשַׁלַּח'"** עכ"ל. הנה ירדה כאן התורה לדעתו של האדם, העמל והטורח בדבר מצוה כגון: **"לטהר את המצורע"** וא"כ בכגון זה אולי יחשוב לו האדם ליקח האם על הבנים ובמה נחשב צערו של עוף קל מול גודל המצוה של טיהור המצורע, להכשירו לשוב למחנה ישראל לקיים עוד מצוות, על מחשבה כזאת מכריזה התורה וקוראה לו!

אל תדמה בנפשך, שבשביל מצוה יש ברשותו של האדם לצער או לבזות, מצוה הבאה בעבירה אינה מתקבלת ואינה עושה נחת רוח להקב"ה, אין המצוה נקראת מצוה אלא בשעה שהיא תמימה וטהורה בכל היקפה ואינה מוכתמת בצערו או בבזונו וקפוחו של הזולת! והנה ספרו לנו חז"ל על ר' חייא שהפסיק את למודו באמצע, בכדי שלא לבייש אחד מן התלמידים שאכל שום, בכדי שלא ירגישו החברים שהוא שאכל שום ויגיעו הרברים לידי בזיון ויצאו כולם והפסיקו מלמודם כדי שלא לבייש והקשה המהרש"א ז"ל: איך הפסיקו באמצע הלמוד הלא זה בטול תורה?

ותירץ: שיותר טוב לבטל מד"ת מלבייש אדם ('סנהדרין' יא.).

ועוד נראה: שתיקנו חז"ל לומר התפילה בלחש, כדי שלא לבייש את עוברי עבירה, שהרי לא חילק הכתוב מקום בין חטאת לעולה, פירש"י: **"לא קבע לשחיטת חטאת מקום בפני עצמו, שלא יבינו שהיא חטאת ומתביש"** ('סוטה' לב.). והנה נצייר נא לעצמנו, אחד בעל רגש נפלא, שרגשי רוחניות מתגברים בו עד כלות הנפש ממש, לבו כים יהמה ופיו מתמלא שבח ורינה ורוצה לתת מוצא לרגשותיו הסוערים ולהרים כשופר קולו ובן רגע יזכור את תקנת חז"ל שתפילה צריכה להיאמר בלחש, בכדי שלא לבייש את מישהו! עצור ומשול בהתלהבותך בכדי שמישהו לא יכוה! זוהי תקנת חז"ל והוראתם, כי מצוה שלמה ותמימה בלתי מוכתמת בעלבון ודמעות השני, דורש השי"ת מאתנו!

וכבר צייר לנו הגרי"ס ז"ל: את האיש הלזה הלהוט אחרי המצוות בלי זהירות והרגשה, הנה יום הדין ממשמש ובא והוא מתחיל להכין את עצמו באימה וחרדה וכשמגיע ליל הסליחות קם הוא בחצות לילה מחדרת הדין והוא קרוב לבכי מרוב געגועים והוא מעורר את המשרתת

היתומה, או האלמנה העלובה העובדת בביתו, בכדי שתמהר להכין לו את החמין ובהתלהבותו לקראת עבודת ה' בשברון לב לבקש סליחה, הוא נכשל בדאורייתא משום; **"כָּל אֱלֻמָּה וְיָתוּם לֹא תַעֲנוּן"** (שמות כב.).

ונראה נא מה שאמרו רבותינו ז"ל (ב"מ לא.): **"למה לי למכתב הני תרתי?"** (טעינה ופריקה) ולמה לי למכתב אבדה? **צריכא, דאי כתב רחמנא הני תרתי; משום דצערא דמריה איתא, צער דידה איתא, אבל אבדה דצערא דמריה איתא וצערא דידה ליתא, אימא לא, קמ"ל.** הנה תוה"ק מלמדת ומפתחת את נפשו של האדם עד כדי הרגשת צער הזולת, לא רק בענינים נראים כגדולים ובעלי ערך, אבל אפילו בדברים שלכאורה נראים כדקים ופחותי ערך, גם בהם צריך האדם להתלמד להרגיש את צער הזולת ולא רק של האדם, כי אם גם כל היצורים והנבראים, לא רק צרות גדולות וכבדות, אלא אפילו צער כל דהו צריך האדם להיות ער ורגיש, לזעזוע הצער של הזולת.

ואומרים בשם הגה"צ רנצ"פ זצ"ל הסבא מ'סלבודקה': כשמכנים מישהו בשם רחמן ובעל חסד ורגיש לצער הזולת, אין הבחינה דוקא שהוא מרגיש את קפוחו וצערו של עני רעב ומדוכא, הבחינה האמיתית של רחמן ובעל חסד הוא, כשמרגיש אף בצערו של העשיר הגדול ביותר, בשעה שדחוקה לו השעה על חוסר כסף זהב בכובע שלהם וכמעשה הלל בעני בן טובים.

"לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדו: גדלים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה" (דברים כב יא יב)

שתי מידות עיקריות באדם גבורה וחסד, גבורה היא בחינת הצטמצמות והתרכזות אל עצמו, אם משתמש בה האדם לצד הרע היינו: כלפי חוץ, הריהי שרש הנטילה הגזילה והאכזריות, אך אם זוכה להפכה לטוב כלפי עצמו, משתמש בה ליראת שמים ולשבירת היצר, המשתמש בגבורה לבד הוא בסכנה שיסור לצד הרע ועל כן מוכרח הוא להמתיקה ע"י שישתמש בחסד שבגבורה, היינו: שיראת שמים שלו תכריחנו לעסוק בחסד, בדרך זו ביאר ר' צדוק הכהן ז"ל הא דאיתא בגמרא ('מכות' י.), שבגלעד ובשכם מצויים רוצחים, כי גלעד ושכם הם ממנשה ואפרים והם הלכו בדרך אביהם יוסף, דהיינו: כבישת היצר וקדושה יתירה ומי שהוא קשה לעצמו, עלול להיות קשה גם לאחרים ומזה יכול לבוא גם לרציחה ח"ו אם איננה ממותקת

בחסד.

מי שמידתו חסד עדין צריך הוא לגבורה, כי בלא זה הוא בסכנה שיתחסד עם יצרו ויפול לתהום התאוות, הרי מצאנו בפרשת העריות: **"חסד הוא"** (ויקרא כ) היינו: חסד דטומאה. הפתגם העממי אומר: 'מי שנוח במידות הוא בעל תאוה', היינו: משום שמי שנוח במידות בטבעו בלי בקורת הגבורה, בדרך כלל יהיה גם נוח ליצרו, כדי שהחסד שלו יהיה זך בקדושה מוכרח שישתמש גם בגבורה והיינו: גבורה שבחסד. פירוש: יראה לשמרו מחסד שבטומאה. ויש עוד בחינה בחסד שבטומאה והיינו: מי שאוהב את עצמו ועושה חסד כדי שירגיש במעלת עצמו ומתגאה בו בלבד, אור החסד נגלה לשכלו ואולי גם לרגשותיו, אבל לא חדר אל פנימיות לבו, עדין **"אלי"** כתיב (אלי), שהוא היפך תוכן החסד האמיתי.

נמצא שמי שלא תיקן את נפשו, בין שטבעו מצד הגבורה או מצד החסד, עלול הוא להיות שקוע בטומאה, כי השאיפה להנאת עצמו בין מצד הממשלה באחרים, בין מצד התאוה, היא הטומאה. ויש שמשתמש בחסד ובגבורה ומגביר את הטומאה שבו, כי יתכן שבעל הגבורה מתנהג בכל המידות הרעות של גבורה דטומאה ומתכסה במעטה קצת החסד שעושה ואומר לעצמו ולאחרים: **"לא פְּעַלְתִּי אָוֶן"** (משלי ל) כי הרי בעל חסד אנכי. וכן להיפך, מי שטבעו מצד החסד יוכל להתענג בכל התאוות שבעולם באין מעצור, אלא שכלפי חוץ ישלוט בעצמו להתנהג בהנהגת דרך ארץ ישרה, לומר שמתנהג בהנהגת ירא שמים, אף שלבו רחוק מאד מזאת, אך מי שמשתמש בחסד ובגבורה יחד שניהם לצד הקדושה, אז שניהם מתקנים זה את זה, כמבואר בתחילת דברנו.

בענין כלאי בגדים כתב הרדב"ז בספר 'שעמי המצוות' שלו (מצוה רלד): **"שעטנז"** לשון שטן ע"ז, כי **"שעטנז"** לבושו של שטן ומשום הכי **"פושטו ואפילו בשוק"** וזהו רק כשאננם בתקון ובשלמות שאז הם סתירה, אבל כשהם בשלמות אז הם בגד של מצוה ועל כן הותר כלאים בציצית, הפשתן רומז לדין שזה היתה מידתו של קין ועל כן הקריב פשתן וצמר רמז לרחמים (ר"ל: חסד) שהוא כוחו של הבל. והענין כנ"ל, שיש סכנה בגבורה וכן בחסד וכששניהם יחד לצד הטומאה אז הוא גרוע מאד וזהו גדר שעטנז, אלא אם מתאחדים לצד הקדושה אז הרי זה התקון היותר נעלה ועל כן בגדי כהונה הם צמר ופשתים.

לפי זה נבחין בשרש חטא קין שהיה בחינת גבורה לבד בלי המתקה ועל כן

להביא מדבר המיוחד לו (היינו: חסד) והוא התכון גם כן להרחיק כח קין וע"כ נאמר (בראשית ד): **"וְהַבֵּל הֵבִיא גַם הוּא"** (היינו: גדר חסד בלי גבורה) ומפני זה נענש ונהרג, כי היה לו לצרף את הגבורה עם מידתו כדי לבוא לשלמות. ושת היה מאחד את שני ההפכים שבאחיו ולפיכך נקרא: **"שֵׁת"** (שם) שממנו הושתת העולם חסד וגבורה מאוחדים לצד הקדושה. (מכתב מאלה"ר ח"ד עמ' 175) ■

משא"כ בקין, כי כבעל גאווה נאמר (סוטה ה.): **"אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוּלִים לְדוֹר בְּעוֹלָם אַחֵד."** ובמדרש אגדה נאמר: שקין הקריב **"זרע פשתן"** (רש"י שם). ומהר"ל פירש ב'גור אריה': שרצה קין להקריב על פי כוחו המיוחד לו אשר הפשתן רומז אליו (היינו: גבורה) ורצה בעבודה המובדלת מכח אחיו (פירוש: גבורה בלי חסד). וכן הבל היה מביא מבכורות צאנו כדי

לא נתקבל קרבנו, שהרי תוכן קרבנו היה שרצה לכסות על חסרונותיו במה שנתן את המיותר לו מפרי האדמה מן הגרוע (רש"י בראשית ד) והוא גדר **"זֶבַח רְשָׁעִים תוֹעֵבָה"** (משלי כא). אבל הבל הביא את קרבנו מצד החסד כי שאף לרוחניות, אבל היה בלי תקון בתוך פנים עצמותו והיינו: כעין גדר חסד שבטומאה כדלעיל והקב"ה שעה להבל ולמנחתו בבחינת: **"הֲשִׁכַן אֶתְּךָ בְּתוֹךְ טְמֵאִתָּם"** (ויקרא טז)

תשובה

'סלח לנו, אבינו כי חטאנו'

החרטה, היא תקון גדול לכל המצוות ולכל המדות

לכוונן?! אם רגיל בדברים בטלים, יתחרט מאד וישוב ויחשוב מה עשיתי?! אשר בשעה שהיה לי לקנות חיי העולם הבא עסקתי בהבלים! אם הגיע לימים, יתחרט מאד אשר עברו ימיו בלא עבודת הבורא יתברך.
כלל זה תקח בידך: תחשוב בלבך על כל דבר שעשית ועל כל מצוה שלא נזהרת לעשותה כתקונה ועל כל דברי חכמים שלא נזהרת בהם ותתחרט על כל אחד בפני עצמו: ותחשוב ותתקוטט בלבך: איך לא רדפתי לעשות רצון בוראי, ברוך הוא?! ואיך עזבתי דברי חכמים ומוסריהם הטובים?! נמצאת החרטה, היא תקון גדול לכל המצוות ולכל המדות. (ספר 'ארחות צדיקים' השלם) ■

ויתפלל ויתוודה ויחשוב שלא יעשה עוד כזה ואז תהיה תפלתו מקובלת.
אבל העושה טובה ומתחרט - זאת היא מדה רעה מאד. לכן צריך שתזהר, שלא תתחרט על הטובות, שלא תאבד שכרך ('קדושין מ:): **"אם 'נתת לעני צדקה ואחר זמן הכעיסך, הזהר בך, שלא תתחרט על הטובות שעשית לו, כי כיון שהיתה כונתך בעת הנותנה לשם שמים, הנה שכרך שמור לך'...."**
החרטה היא דרך לכל המעשים הטובים: אם הולך בטל מדברי תורה, יתחרט על הבטול ויתן לבו לעסוק בתורה בכל יכלתו: אם לא נתחזק להתפלל בכונה גדולה, יתחרט וישוב ויחשוב: איך עמדתי לפני המלך הגדול בלא לב

החרטה הינה, שעושה אדם דבר וחוזר בו ומתנחם על המעשה - היא דרך ישרה מאד לענין התשובה, כי מי שחטא ומתחרט, כאילו לא חטא. ואי אפשר לשוב בלא חרטה, פרוש: לעולם לא יתכפרו עונותיו אם אינו מתחרט עליהם. גם התפלה אינה מקובלת זולתי החרטה, כי איך יבקש **'סלח לנו, אבינו כי חטאנו'**, כשאינו מתחרט על חטאינו?! וזה דומה למלך שעבדו סרח עליו ומבקש מחילה מאת המלך: אם העבד אינו מתחרט בלבו וחוזר ועושה הסרחון בכל יום ודאי יכעס עליו המלך יותר. וכן מי שגזל את הבריות ובא בכל יום לבקש למלך שימחל לו וחוזר וגוזל - אין ספק, שזה הגזולן מרבה עליו רוגז המלך בבקשת המחילה. ולכן יתחרט

עלי הגיון

"וְחִלְצָה נַעֲלוּ מֵעַל רַגְלוֹ וִירְקָה בְּפָנָיו"

מדוע סרבן יבום מצווה לחלוץ נעלו

הרקיקה הנמאסת תרמוז לדבר הנמאס המתגלגל מן הגוף דרך חוט השדרה שהנפש מתלבשת ומתעטפת בו ולכך הצריכו חכמי האמת ז"ל להיות הרוק תפל קודם שתאכל היבמה כדי שלא יהיה מצד האכילה אלא מן הלחות שבגופה, כעין אותו דבר הנמאס הבא מלחות הגוף והיה היבם אכזרי ונמאס בעיני הבריות כאשר לא יחפוץ ליבם ועל כן ראוי הוא שיקרא בישראל בשם הזה: **"בית חלוץ הנעל"**. ■

שאמר: **"וְחִלְצָה נַעֲלוֹ"**, כי כשאין היבם רוצה ליבם הלא נחשב לו לאכזריות שהרי אינו רוצה בתועלת נפש אחיו והדין הראוי בזה שתחלוץ לו היבמה נעלו מעל רגלו לסימן ורמז שהוא מסתלק ונשמט מן האחווה וזהו לשון **"וְחִלְצָה"**, מלשון (הושע ה): **"חִלְץ מֵהֶם"** ולשון **"נַעֲלוֹ"** כי הוא נועל דלת בפני נפש אחיו המת. אמר **"מַעַל רַגְלוֹ"** לפי שהרגל הוא סבת ההליכה. וכן זה סבה שתלך נפש אחיו למשפחה אחרת. וענין **"וִירְקָה"**, כי

ע"ד הקבלה מצות היבום תועלת גדולה לנפש המת וידוע כי תגדל הנאת הנפש כשהיא מתגלגלת במי שהוא קרוב מן המשפחה יותר לפי שיש לו שייכות גדול עמו ומזה אמרו רז"ל (דברים כה): **"כִּי יִשְׁבוּ אֲחִים יַחְדָּו"** - **'שהיתה להם ישיבה אחת בעולם'** (יבמות ב:). פרט לאח שלא היה בעולמו שלא היה להם ישיבה אחת בעולם ואין זה חייב ליבם והטעם: לפי שלא הכירו מעולם ולא היה לו שום שייכות עמו. וטעם החליצה

"לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם"

אם כך הקפידה התורה על דברי הממון של חברו, כמה הקפידה על השבת קניניו הרוחניים?

"לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם" (כב א)

כל כך הקפידה התורה על אבידת ממונו של חברו, למה אבד לו הממון, הלא הוא אשם בכך בדרך כלל, הלא היה ביכולתו לשמור את ממונו שלא יאבד ממנו ובגלל עצלותו מלשמור ממונו אבד לו הממון וכשארם אחר רואה צריך ומחויב מן התורה לפנות את זמנו לרדוף אחר השור האבוד ברחובות קריה לתופסו להביאו אל ביתו, לדאוג לטפולו ולצרכיו השונים, לסבול את נוכחותו עם כל הדברים הנלוים, בכדי להשיבו אל בעליו.

אם כך הקפידה התורה על דברי הממון של חברו, כמה הקפידה על השבת קניניו הרוחניים ובמיוחד כשאנו אשם בכך אלא הוא כתינוק שנשבה ובמיוחד כשהוא חפץ ומתחנן לפנינו "אנא למדוני תורה, אנא קרבוני תחת כנפי השכינה", מה נענה על כך בבא יום הדין הגדול והנורא.

מרן הגרא"מ שך זצ"ל כותב על כך דברים כדורבנות ואלו דבריו: "כשחושבים ומתבוננים על מהלך החיים כיום, מרגישים כי המיוחד בתקופתנו הוא, שהזמן אינו חד גוני ורגוע כבימים עברו, אלא קיימת התפתחות והשתנות מצבים באופן מהיר מאד, בכל השטחים מתחדשים דברים בקצב מזורז. במילי דעלמא רואים ממש התפתחות מסחררת משנה לשנה, דברים שלפנים נמשכו עשרות שנים עד שתבא התפתחות משלב לשלב וכיום הכל משתנה ומתחדש בקצב כל כך מהיר, בכעין בהלה של חטיפה. ואפשר להכיר בכיוון הדברים, מגמה משמים להגיע במהירות להשלמה המכוונת במהלך החיים הרגיל של העולם הזה.

גם בעסקנות בעיניים רוחניים, נשתנה המצב לגמרי וההתפתחות בזה היא בצורה לא טבעית לגבי המהלך הרגיל שהכרנו בשנים שעברו, עניות נוראה בתורה ואפשר לפעול בה גדולות ונצורות. ואף שכל אחד אם יתבונן בעצמו, יחשוב מה אני להושיט יד ולסייע ברבוי כבודו של מלך העולם, אולם מצד שני אדרבה, הזדמנות נפלאה

אלו דברי חלומות... אבל בשבת שניה שוב אירע כך.

וכשבא אליו התלמיד באותה השבת, קרא אותו ואמר לו: "אני אומר לך בדיוק מה ואיך ואיפה עישנת בשבת שעברה והיום!" וענה לו הבחור: "אגיד לרבנו האמת, אכן עישנתי כדברי רבינו, אבל אין זו באשמתי אני למדתי בעיר ראשון לציון בבית הספר, שם נולדתי ושם חונכתי והיה לנו מורה אחד שחינכנו שכל אדם יכול לעשות מה שהוא רוצה..."

"אם כך", צעק רבי זרח, "הרי אני אשם שאין שם תלמוד תורה!" מיד לאחר השבת מכר חפצי ערך שהיו בביתו, קם ונסע לעיר ראשון לציון ליסד שם בית תלמוד תורה והביא לשם במימון מכספו הפרטי מלמד מיוחד וכך נפתח במקום תלמוד תורה על טהרת הקדש, שנתחנכו בו מנינים של ילדי חמד במשך שנים רבות.

"בגנו זה... זולל וסבא" (כא כ)

עיינ ב'סנהדרין' (עא). 'אינו נעשה בן סורר ומורה' עד שיאכל בשר וישתה יין שנאמר: "זולל וסבא" ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר (משלי כג): "אל תהי בסבאי יין בזוללי בשר למו" ואומר: "כי סבא זולל יורש" וגו'.

ויש להתבונן, למה כאן כתוב: "זולל" ואח"כ "סבא" ושם כתוב: "סבא זולל", אל תהי בסבאי יין בזוללי בשר"?

מבאר ה'טעמא דקרא': דדרך התורה לכתוב בכל מקום 'לא זו אף זו' כמ"ש ב'זבחים' (ק"ט). וכ"כ תוס' ב'בכורות' מא. ד"ה 'ה'ג'. והנה סובא יין הוא עוולה יותר גדולה מזוללי בשר, שהרי בשר נצרך לבריאות כמ"ש ר"פ 'כסוי הדם'. ולכך קאמר: "בגנו זה איננו שמע בקולנו" ולא רק זה, אלא הוא גם זולל בשר ולא רק זו אפילו סובא יין. אבל שם קאמר איפכא: "אל תהי בסבאי יין" ולא זו בלבד רק אפילו "בזוללי בשר", כי "סבא" ואפילו "זולל יורש" וגו'.

פנינים לפרשה

"לֹתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם" (כא יז)

כתב רבינו יעקב בעל הטורים: 'בשביל שהוא נוטל פי שנים יש באותיות "בכר" ענין כפילות. הבי"ת כפולה על האל"ף שלפניה. וכן הכ"ף על הו"ד שלפניה וכן הרי"ש. והו"ו נכתבת כפולה שכותבין אותה ב' ווי"ף'.

"פִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה" (כא יח)

יש להתבונן למה פה כתוב "מוֹרֵה" מלא ו' ואח"כ כתוב שאמרו אל זקני עירו "בגנו זה סורר ומורה", כתוב חסר. ומבאר ה'טעמא דקרא': י"ל, משום שדרך ההורים להקטין תמיד חטא בניהם ולכן זה חסר. (וע"ע בבעה"ט).

"בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה אֵינְנוּ שְׁמַע בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ" (כא יח)

מתי הוא בכלל "בן סורר ומורה" כש'איננו שמע בקול אביו ובקול אמו', כלומר: אם אביו ואמו ייסרוהו ולא שמע אליהם, למדוהו והוכיחוהו ולא הטה און לתוכחותיהם, זהו "בן סורר ומורה" שחייבתו תורה, אבל מה יעשו בנים רבים שנולדו לאב ואם שאין מוכיחים ואין מראים ומכוונים את הדרך הנכונה דרך התורה והמצוות אשר ילכו בה, מה יעשו בנים אלו ולא יחטאו ועלינו לדאוג להם להשיבם לאביהם שבשמים.

כספר שיצא לזכרו של הצדיק רבי ועלוועל אידיילמן, מובא מכת"י של רבי שלום שבדרון מעשה שסיפר לו הרב איידלמן זצ"ל בשם המוהל ברוורמן מ'פתח תקוה', נכדו של הצדיק הנודע רבי זרח ברוורמן זצ"ל, מעשה שהיה: בזקנו הנ"ל שחלם בשבת שתלמיד אחד מעשן סיגריה קעת במקום פלוני וחשב:

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

לפנינו, דוקא משום שאין מי שיעשה, אם כן יכולים אנו הקטנים לזכות בזכות הגדולה.

הרחוב היום כה רחוק מחיים רוחניים, האנשים כל כך מגושמים, עד שאין כבר שפה משותפת אתם, לא מבינים כלל מה רוצים מהם ומה העול בדברים שהם ההיפך הגמור מרוח התורה ורצון ד', עולמם אחר לגמרי. דרך ההצלה היא 'משכהו לבית המדרש' (סוכה נב). שם מקבל האדם הבנה וגיישה לתורה ועי"ז יתכן שיושפע וישנה אורח חייו לטובה.

לכן חוב קדוש על כל אחד לקבל על עצמו, פעם או פעמים בשבוע להגיד שעור במקומות הזקוקים לכך. שמעתי שיש המסתפקים אולי זה בטול תורה למי שתורתו אומנתו, לדברים אחרים מבטלים ובוזה מסתפקים? והרי ברור שאין זו שאלה! ובודאי שמותר ומחויב כל אחד לעשות לפי כחותיו ללמוד וללמד. הזמן המיוחד של תקופתנו זועק: עשו! האפשרויות בה גדולות ומי הוא זה העומד מן הצד? ההנהגה גלויה משמים להורות לנו לחטוף ולאסוף זכויות. הימים

ימי 'עקבתא דמשיחא', כיצד נקבל פניו וכיצד נכין עצמנו לבואו? הרי צריך להתקרב אליו. וההכנה בזה היא להימצא בערנות של חטיפת מצוות, ימות המשיח יהיו כידוע ימים שאין בהם חפץ ועכשיו ההודמנות. הכל מורה לנו על כך לחטוף משפע האפשרויות העומדות לפנינו. וחייב כל אחד להתאים עצמו לזמן ולטכס עצה עם העוסקים בהפצת התורה, לעמוד לרשות המארגנים לדבר מצוה ולהשתתף עמהם בכל כוחו ואפשרותו. עכ"ד. ■

רמז

"וְתִשׁוּבָה וְתִפְלָה וְצַדִּיקָה מַעֲבִירִין אֶת רוּעַ הַגְּזֵרָה"

כיצד רמוזים אלה בפסוק הראשון ב'כי תצא'

יש לפרש על דרך שאנו אומרים (בפיוט 'ונתנה תוקף'): 'וְתִשׁוּבָה וְתִפְלָה וְצַדִּיקָה מַעֲבִירִין אֶת רוּעַ הַגְּזֵרָה'. דאם שלשה אלה יעשה, על ידי זה יוכל לצאת לאור משפטו ויהיה זכאי בדינו נגד הצר הצורך העולה ומשטין ולוחם נגד האדם תמיד, שזה הוא האויב האמיתי. וזהו (דברים כא): 'כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ', שהוא היצר הרע כדאיאת בספרי קדש (דגל

מחנה אפרים' ו'נועם אלימלך' ד"ה: 'כִּי תֵצֵא'. 'וְנִתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ', שהשם יתברך ימסור אותו ויהיה ברשותך לבל יוכל להרע לך וזהו: 'בְּיָדְךָ', על ידי מצות צדקה הניתנת ביד, כמו שכתוב במדרש: 'וַיֵּרָא לְפָרְבִּים תְּכֵנִית יַד אָדָם' (יחזקאל י ח) 'א"ר אבא בשם רבי ברכיה: "מי מעמיד העליונים והתחתונים הצדקה שעושים ביד" (ויק"ר כו ח).

'וְשׁוּבָה' הוא תשובה. 'שְׁבוּ' רומז על תפלה שתקנו ג' אבות המרומזים בג' קוין וג' פעמים 'קו' עולה - 'שְׁבוּ', גם 'שְׁבוּ' עולה - 'קוּל יַעֲקֹב', על דרך הכתוב (בראשית כו כב): 'הֲקֹל קוּל יַעֲקֹב', שבשלשה אלה יצא זכאי ממלחמות היצר הרע, להעביר מאתו כל גזירות רעות אכ"ר. ('אמרי נועם' על התורה). ■

יצר הרע

"יִצְוִלְנוּ מֵאִיְבֵי עֵז מְשַׁנְּאֵי כִי אֲמָצוּ מִמֶּנִּי"

האיברים הם השונאים האמיתיים לאדם

"כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ" גדולי המפרשים המשילו זאת למלחמה עם היצר הרע 'הבינה לעתים' מבאר את המלחמה בדרך מקורית משלו: 'דרש רבי עירא ואיתמא ר' יהושע בן לוי: "שבעה שמות יש לו ליצר הרע, הקב"ה קראו "רע" שנאמר: (בראשית ח כא) "כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו". משה קראו 'ערלי' שנאמר: (דברים י) "וּמִלְתֶּם אֶת עֲרַלְת לְבַבְכֶם" דוד קראו 'טמא' שנאמר (תהילים נא): "לֵב טְהוֹר פָּרַא לִי אֱלֹקִים" מכלל דאיכא טמא. שלמה קראו 'שונא' שנאמר: (משלי כה כא): "אִם רָעַב שִׁנְאָה הֶאֱכִלְהוּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקִיחוּ מִיָּם: כִּי גִחְלִים אֲתָה חֲתָה עַל רֵאשׁוֹ וְה' יִשְׁלֶם לָךְ" - אל תקרי: "יִשְׁלֶם לָךְ" אלא ישלימנו לך. ישעיהו קראו: "מְכַשׁוֹל", שנאמר (ישעיהו נו יד):

"וְאָמַר סִלּוּ סִלּוּ פָּנָי דְרַךְ הָרִימוּ מְכַשׁוֹל מִדְרַךְ עַמִּי". יחזקאל קראו 'אבן' שנאמר (יחזקאל לו כו): "וְהִסְרֵתִי אֶת לֵב הָאָבֶן מִבְּשָׂרְכֶם וְנִתְתִי לָכֶם לֵב בָּשָׂר". יואל קראו 'צפוני' שנאמר (יואל ב כ): "וְאֵת הַצְּפוֹנִי אֲרַחֵק מֵעֲלֵיכֶם" (סוכה נב). הרשו את עצמם גדולי המחברים ז"ל להעמיק ברמזי פרשיות אלו ולהמשיל כל המלחמות הנאמרות בהן אל מלחמת מצוה וחובה עם יצרנו הרע, אשר הוא באמת הצורך הגדול. ולדעתי עליו דיבר המשורר באמרו (תהילים יח, יח - ט): "יִצְוִלְנוּ מֵאִיְבֵי עֵז מְשַׁנְּאֵי כִי אֲמָצוּ מִמֶּנִּי: יְקַדְּמֵנִי בְיָוֵם אִיְדֵי נִיְהִי ה' מִשְׁעֵן לִי". כי הוא יתברך, מציל אותי לא בלבד מהאויב החלש והפחות, שהוא איזה אדם חיצוני הרודף אותי, אלא גם

מהאויב העז והעצום, שהוא הפנימי ומכל אחזות מרעיו המתלויים עם היצר, הם האיברים, שהם השונאים האמיתיים לאדם, "אִיְבֵי אִישׁ אֲנָשִׁי בֵיתוֹ" (מיכה ו ז). אשר "אֲמָצוּ מִמֶּנִּי" - הם קבלו האומץ והכח וההתעצמות ממני ומעצמי, כי אלמלא אני נותן להם תגבורת ופתח פתוח להיכנס, לא היו יכולים לי, כי אני גרמתי לעצמי. ולא עוד, אלא שמדרכם, אחרי שהם משטינים אותי, הם מקדימים אותי ביום "אִיְדֵי", כי האיד בא מפני אשר קידמו לקטרג עלי ולהעיד נגדי, כי אבריו של אדם מעידים בו (תענית יא). והיצר הרע עצמו חוזר ומחטיא עולה ומקטרג (ב"ב טז). ומכולם יצילהו ה' והוא למשען לו. ('בינה לעתים' דרוש נח). ■

שנת השמיטה

האמירה לעכו"ם בשביעית, מותרת או אסורה?

שיטות:

מערכת 'חברותא'

מיוחד 5 'גנזי המלך'

שאלה: אמירה לעכו"ם בשביעית, האם היא דומה לגדרי אמירה לעכו"ם בשבת, או לא?

תשובה: הנפקא מינה בשאלה זו היא, האם מותר לרמז לו בלא אמירה מפורשת ולענין אמירה בשביעית שיעשה מלאכה לאחר השביעית וכן אמירה בע"ש שיעשה בשביעית.

לענין אמירה לגוי בשבת, מבואר ב'מכילתא' (בא) דדרשינן לה מקרא (שמות יב) ד"לא יעשה", בין בשבת בין ביו"ט. ונחלקו רבותינו הראשונים אם דרשה זו היא מהתורה והאמירה לגוי אסורה מהתורה.

דעת הרמב"ן: בפרשת 'בא', שהיא אסמכתא בעלמא, אך דעת הסמ"ג (לאוין ע): שהיא אסור מה"ת. ואילו הפמ"ג (רמג): מחלק בין שאר מלאכות למלאכת הוצאה, כיון דהוצאה מלאכה גרועה היא.

ובטעם האיסור מדרבנן יש ג'

לגוי בשביעית, אבל כתב זה רק דרך השגה על התוס', אבל למעשה דעת המהרש"ל בעצמו שם: דשביעית חמור מכולם כיון שתלתה התורה את איסור שביעית כבטול "שבת שבתון יהיה לארץ" (ויקרא כה). פירוש: דהאיסור מצד שהארץ אינה שובתת ולפ"ז יתכן שאמירה לגוי בשביעית אסור מה"ת, דגורם לבטול שבת הארץ והוי כעין שבייתת בהמה בשבת,

וכבר ידוע דפליגי בזה ראשונים הריטב"א ותוס' רי"ד (ע"ז טו): אם שביעית מצד איסור גברא עבודתו בשביעית, כדמשמע דאמת לשון הרמב"ם (שמטה א א) או איסור שביעית מצד בטול שבייתת הארץ ועיין ג"כ במנ"ח בזה והדברים ידועים ומפורשים.

ובודאי עלינו להחמיר ולפ"ז נלענ"ד: דגם רמז לגוי אסור מעיקר הדין ואפילו בשבת מחמירים כמבואר ברמ"א (או"ח שז ב בשם או"ז).

ולענין אמירה בשביעית על אחר שביעית בפשיטות מותר ואמירה מערב שביעית ושביעית צריך להחמיר ע"פ הנ"ל וכן יראה לענין הפעלת ממטרה להשקות גינה שהעמידה בע"ש שתפעול בשביעית שאסור. ■

דעת רש"י (בע"ז טו.): משום "ממצוא חפצה ודבר דבר" (ישעיה נח) דבור איסור ואמירה לגוי לא גרע מדבור חול בשבת. סברת הרמב"ם ('שבת' ו א): שאסור מדברי סופרים כדי שלא יקל בענין שבת ויבא לעשות בעצמם.

וטעם ג': משום שיש שליחות לעכו"ם לחומרא כשיטת רש"י ('ב"מ' עא.).

אך כתב ה'חתם סופר' (או"ח כד): שיסוד איסורי שבת הוא משום בטול מנוחת הגוף וזה לא ניתן לשליחות.

והשתא, לפי פשוטם של דברים, אם הטעם הוא משום "ממצוא חפצה ודבר דבר", אין זה שייך בשביעית, דלא מצינו דברי חול וכה"ג אסורים בשביעית.

אבל לטעם של הרמב"ם, שיבא לעשות בעצמו פשיטא דשייך גם בשביעית וכן טעם שליחות לנכרי לחומרא.

והנה, כל זה אם דמיון שביעית לשבת הוא דמיון אמת וגם ננקוט לחומרא הספק של הש"ס (ב"מ צ). אם גם באיסור לאו, יש אמירה לעכו"ם לאיסור כאשר כן קי"ל. עיין שם בדברי התוספות.

אך עיין במהרש"ל בח"ש שם דהעיר: דלא נמצא כן בכל הש"ס לענין אמירה

WWW.SHOFAR.NET

הבה את המוחה

על כל שאלה תשובה מאגר ענק של שאלות ותשובות בכל הנושאים ביהדות. יש לך שאלה ביהדות שאף פעם לא העזת לשאול? במדור 'הכה את המומחה' באתר שופר' מקבלים את כל התשובות בוחרים שאלה והרב אמנון יצחק עולה ושונה

צפיה מהנה!!!

דרושים עורכי סאונד ווידאו!!!

שלח קורות חיים לפקס:
03-6768855

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

שעורי נ"ט

052-7631247

שידוכים באמונה
אמריים בין שאלות

משרד שידוכים למגזר החרדי והדתי לאומי

חוצים שנתקרו לבן לאנא את זיווגכם?
חוצים שנתקרו חרבה פראים לאטנכם?

ברשותנו נתיגס רבים
ברחבי הארץ יעילים ונאמרים
שיעשו הכל כדי שתהיו אחוים

כי אצלנו בסיס אשדכס באמונה
אפיסיק והצטיינות

1599-500-811

ראש השנה עם "אוצרות חיים" במלון 'אריסטון' בטבריה

בתאריך כט' אלול-ב' תשרי ימים שני-רביעי (29/9/08-01/10/08) למנינם)

בהשתתפות:
הרב ישראל נח ברגר שליט"א
הפייטן דוד שלמה שירה הי"ו
ועוד רב חשוב
לנשים:
הרבנית שושנה מלול
פעילות עניפה לילדים

ברכת שחיה בשעות נפרדות (בערב חג)

מס' המקומות מוגבל

גלאט כושר משגיח צמוד שמיטה לחומרה בשרים הרב לנדא

לפרטים "אוצרות חיים":
050-3131740 03-6880091

אפריסוק 3/3 03-6762226

יעמדו על הברכה

ליאורה בת זהבה מירב, משה שרון, אריה יצחק ויורם שמעון בני רחל לברכה והצלחה	יוסף ומרים והילדים להצלחה בחיים בריאות ופרנסה	לעילוי נשמת שרה בת-שבע בת משה וסגולה
מארוקו בן אלידה יזכה לעלות ארצה עם כל משפחתו בקרוב	סטפאנו בן פראנקה יצליח בכל עסקיו	

נסיעה לקברות הצדיקים עם הרב אורי יצחק

ביום רביעי יז' אלול 17.09.08
יציאה בשעה 7:30 בדיוק

הרצליה, כפר סבא, רעננה - גב' סימה זגזג 09-9558033 / 050-9558033
אלעד - גב' יהודית סופר 052-4730519
ראש העין - בשרי שמעיה 054-5223907
רחובות והסביבה - סיבוני סיגל 050-4341306

זכאי "חי כפליים" 40% הנחה!!!

הסעות יצאו גם מירושלים
ההרשמה במשרדי 'שופר' רח' מתתיהו 10, בני ברק טל: 03-6777779

להרויח בגדול! בתכנית:

'כח כפלים'

מלאו הוראת קבע זו על סך \$28*
ותקבלו חינם:

'גנזי המלך'

CD's

טיולים

סעודה

סופ"ש

הוראה לחיוב חשבון לתוכנית 'כח כפלים' למשך שנה מינימום

תאריך

לכבוד בנק _____ כתובת הבנק _____ מס' הסניף _____

1. אני/הח"מ שם בעל/י החשבון _____ משפחה _____ מס' זהות / ח.פ. _____

רח' _____ מס' _____ עיר _____ מיקוד _____ טל. בית _____ פלאפון _____

מס' חשבון בבנק		סוג חשבון	קוד מסלקה
קוד	מסד	סניף	בנק
2	3	9	2

אסמכתא / מס' מורה של הלקוח בחברה

נותנים/ים לכם בזה הוראה לחיוב חשבון/ינו הבנק בשיעור, בגין תרומתו ל"שופר" בסכומים ובתעודים שיוצגו לכם מיד מיום כניסתו באמצעות טכני, או רישומות על "שופר" כמפורט מטה ב"הוראת הרישאה".
2. יודע/י/לנו כי, א. הוראה זו ניתנת לביטול על ידי הודעה מפורשת מאתנו בכתב ל"שופר" שתכנס לתוקף יום עסקים אחד לאחר שת הודעה בבנק וכן ניתנת לביטול על ידי הוראת כל דין, ב. אחיזה/נהיגה רישא/ים לבטל מראש חיוב מסוים ובלבד, שהודעה על כך תימסר על ידי/נו לבנק בכתב, לפחות יום עסקים אחד לפני סגור החיוב, ג. אחיזה/נהיגה רישא/ים לבטל חיוב, לא יותר מתשעים ימים מסגור החיוב, אם אחיזה/נהיגה לבנק, כי החיוב אינו תואם את הסכומים שנקבעו בכתב הרישאה, אם נקבעו, ד. יותר לינו כי המספרים שצוינו בכתב הרישאה ומסלולים, הם נשאים שיעור/ינו למסדיר את המסוב, 5. דרוג/י/לנו כי סכומי החיוב עשוי/י הרישאה או, יוכיחו בדימי הרישאה וכל לא תישאל/ינו על ידי הבנק הודעה מיוחדת בגין חיובים אלה, 6. הבנק יפעל בהתאם להוראות בכתב הרישאה וה, כל עוד סכום החשבון יאסוף אות, וכל עוד לא תחיה מניעת חוקית או אחיזה לביצוע, 7. הבנק רישא/י להוציא/נו מן החסוד המסרי בכתב הרישאה זה, אם תחיה לו סכמ סבירה לכך, ויודע/י/נו על כך מיד לאחר קבלת החלטתו, תוך גיון הסיכמ, 7. נא לאשר ל"שופר" בסמך המחובר לזה, קבלת הוראת אלו ממי/מאתנו.

פרטי הרישאה:

1. סכום החיוב ומועד יקבע מות על "שופר" על ידי התיקנות לקביעתם.

2. בדימי החיוב וסמו במשבצת המתאימה

3. \$ 28 זכאות ליחיד

4. \$ 56 זכאות לזוג

תורם נכבד, שים לב: הוראה לחיוב חשבון א אמורה להגיע לבנק דרך "שופר" על ידי לשלוח את המוסר ל"שופר" ת.ד. 2711 בני ברק, טל: 03-6777779